

Διορισμός, Εξαίρεση και Αντικατάσταση Πραγματογνώμονα

Δεν είναι λίγες οι φορές όπου το Δικαστήριο, προκειμένου να μπορέσει να αποφασίσει για ένα συγκεκριμένο επίδικο ζήτημα, κρίνει πως απαιτείται η συνδρομή ενός ή περισσότερων πραγματογνώμων, οι οποίοι με τις ειδικές γνώσεις της επιστήμης ή τέχνης τους θα βοηθήσουν το Δικαστήριο να αντιληφθεί πληρέστερα τα ζητήματα στα οποία κρίνει ότι χρειάζονται ιδιάζουσες γνώσεις επιστήμης ή τέχνης για να γίνουν αντιληπτά από το ίδιο.

Ως εκ τούτου το Δικαστήριο διορίζει πραγματογνώμονες, προκειμένου να βοηθηθεί στη λήψη της απόφασής του για κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα. Επιπλέον, το Δικαστήριο, οφείλει να διορίσει πραγματογνώμονες και στην περίπτωση που το ζητήσει κάποιος διάδικος και κρίνει ότι όντως χρειάζονται ιδιάζουσες γνώσεις επιστήμης ή τέχνης. Το Δικαστήριο εκτιμά ελεύθερα τη γνωμοδότηση των πραγματογνώμων, χωρίς να δεσμεύεται η απόφασή του από το συμπέρασμα αυτής.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που οι ορισθέντες από το Δικαστήριο πραγματογνώμονες είναι αναγκαίο να αντικατασταθούν με άλλους. Σε αυτό το κείμενο θα δούμε τον τρόπο διορισμού αλλά και τον τρόπο αντικατάστασης ενός πραγματογνώμονα, καθώς και τις προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν, προκειμένου να είναι δυνατή μια τέτοια αντικατάσταση. Επιπλέον, θα δούμε και τους λόγους που μπορεί κάποιος πραγματογνώμονας ή διάδικος να αιτηθεί την εξαίρεση του πρώτου από τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης.

Καθήκοντα Πραγματογνώμονα

Οι πραγματογνώμονες, ως άνθρωποι με ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, βοηθούν το Δικαστήριο με τη σχετική γνωμοδότησή τους στα ζητήματα που τους έχει θέσει. Πιο συγκεκριμένα, οι πραγματογνώμονες συντάσσουν σχετική έκθεση (πραγματογνωμοσύνης) στην οποία καταγράφουν την άποψή τους, εμπεριστατωμένα με βάση τις γνώσεις τις επιστήμης ή τέχνης τους.

Για να γίνει αυτό πιο αντιληπτό θα δώσουμε το ακόλουθο παράδειγμα: Σε υπόθεση που αφορά ακίνητα κληρονομαϊάς περιουσίας, ο ενάγων επικαλείται ότι θίγεται η νόμιμή του μοίρα, αναφέροντας, εκτός των άλλων και τρία ακίνητα που είχε η κληρονομιά, προσδιορίζοντας την αξία αυτών κατά το χρόνο θανάτου του διαθέτη στο ποσό των 100.000€ έκαστο. Ο εναγόμενος αρνείται τον προσδιορισμό αυτό και ισχυρίζεται ότι τα κληρονομαϊά αυτά ακίνητα ανέρχονται στο ποσό των 70.000€ έκαστο. Ως εκ τούτου, προκειμένου το Δικαστήριο να αποφασίσει αν θίγεται η νόμιμη μοίρα του ενάγοντος, οφείλει να προσδιορίσει με ακρίβεια την αξία των ακινήτων αυτών κατά το χρόνο θανάτου του διαθέτη. Έτσι, ορίζει πραγματογνώμονα και συγκεκριμένα πολιτικό μηχανικό, από τον ειδικό κατάλογο πραγματογνώμων που τηρείται σε κάθε Δικαστήριο, προκειμένου να συντάξει έγγραφη έκθεση, στην οποία με αιτιολογημένες σκέψεις να γνωμοδοτήσει σχετικά με την αξία των ακινήτων της εν λόγω κληρονομιάς.

Αν είναι ανάγκη, το Δικαστήριο διατάζει να παραστούν οι πραγματογνώμονες κατά την ενέργεια όλων ή ορισμένων διαδικαστικών πράξεων.

Κατάλογος Πραγματογνώμωνων

Το δικαστήριο ορίζει τους πραγματογνώμονες από τον κατάλογο πραγματογνωμόνων. Αν δεν υπάρχει κατάλογος ή δεν έχει συμπεριληφθεί η σχετική ειδικότητα του στον κατάλογο ή αν το δικαστήριο το κρίνει σκόπιμο, διορίζει το πρόσωπο που κρίνει κατάλληλο για το σκοπό αυτό.

Δεν μπορούν να εγγραφούν στον κατάλογο πραγματογνωμόνων, ούτε να διοριστούν πραγματογνώμονες:

1) όσοι καταδικάστηκαν για κακούργημα ή πλημμέλημα και στερήθηκαν τα πολιτικά τους δικαιώματα κατά τα άρθρα 59 έως 63 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και όσοι παραπέμφθηκαν με βούλευμα για τέτοιες πράξεις,

2) όσοι στερήθηκαν την άδεια να ασκούν το επάγγελμά τους για όσο καιρό διαρκεί αυτή η στέρηση,

3) όσοι έχουν στερηθεί το δικαίωμα να διαθέτουν ελεύθερα την περιουσία τους,

4) οι δικαστές, οι εισαγγελείς, και οι υπάλληλοι της γραμματείας των δικαστηρίων.

Όσοι είναι γραμμένοι στον κατάλογο πραγματογνωμόνων, καθώς και όσοι ασκούν νόμιμα ένα επάγγελμα στον κύκλο του οποίου περιλαμβάνεται το θέμα της πραγματογνωμοσύνης, οφείλουν να εκτελέσουν τα καθήκοντα που τους αναθέτει η απόφαση. Όσοι δεν ανήκουν σ' αυτές τις κατηγορίες μπορούν να αποποιηθούν το διορισμό τους, εφόσον δεν δήλωσαν πως τον δέχονται ή δεν έδωσαν το νόμιμο όρκο.

Διορισμός Πραγματογνώμονα

Ως έχει λεχθεί, οι πραγματογνώμονες ορίζονται από το Δικαστήριο. Προκειμένου κάποιος πραγματογνώμονας να αναλάβει τα καθήκοντά του, αρχικά απαιτείται να του κοινοποιηθεί αντίγραφο της απόφασης που διατάζει το διορισμό του. Εν συνεχεία σε περίπτωση που ο πραγματογνώμονας αποδεχθεί το διορισμό του ακολουθεί η όρκισή του. Πριν από κάθε ενέργεια, οι πραγματογνώμονες ορκίζονται ότι θα εκτελέσουν ευσυνειδήτως τα καθήκοντά τους. Η όρκιση των πραγματογνωμόνων γίνεται ενώπιον του δικαστηρίου που δικάζει την υπόθεση ή του δικαστηρίου ή του δικαστή που ορίζεται από το πρώτο, και συντάσσεται έκθεση γι' αυτήν.

Το δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση δίνει στους πραγματογνώμονες τις αναγκαίες οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα εκτελέσουν τα καθήκοντά τους και ορίζει ιδίως α) αν κρίνει αναγκαίο να παραστούν σε διαδικαστικές πράξεις και σε ποιες, β) αν η πραγματογνωμοσύνη θα ενεργηθεί ενώπιον του ή από μόνους τους πραγματογνώμονες.

Τέλος, οι πραγματογνώμονες μπορούν να λάβουν γνώση των στοιχείων της δικογραφίας που είναι χρήσιμα για τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης. Επιπλέον, το Δικαστήριο δύναται να επιτρέψει στους πραγματογνώμονες να ζητήσουν, πριν συντάξουν τη γνωμοδότησή τους, διευκρινίσεις από τους διαδίκους, ή πληροφορίες από τρίτους, ή να καταρτίσουν σχέδια ή ιχνογραφήματα, να πάρουν φωτογραφίες ή άλλες απεικονίσεις ή να κάνουν επιτόπια εφαρμογή τίτλων ή τεχνικές ενέργειες ή να εξετάσουν έγγραφα ή βιβλία εμπορών ή επαγγελματιών.

Έγγραφο Γνωμοδότηση Πραγματογνώμωνων

Αν διατάχθηκε έγγραφη γνωμοδότηση, το Δικαστήριο ορίζει προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να την υποβάλουν οι πραγματογνώμονες. Ο δικαστής ή στα πολυμελή δικαστήρια ο πρόεδρος του δικαστηρίου μπορούν, αν το ζητήσουν οι πραγματογνώμονες, χωρίς προηγούμενη κλήτευση των διαδίκων, να παρατείνουν την προθεσμία, αν κρίνουν ότι δεν είναι αρκετή για να καταρτιστεί η γνωμοδότηση.

Αν υπάρχουν περισσότεροι πραγματογνώμονες, ενεργούν όλες τις πράξεις που χρειάζονται για την πραγματογνωμοσύνη και καταρτίζουν τη γραπτή τους γνωμοδότηση από κοινού. Για το σκοπό αυτόν συνέρχονται, όταν τους καλεί οποιοσδήποτε από αυτούς.

Η έγγραφη γνωμοδότηση πρέπει να αναφέρει τις ενέργειες των πραγματογνώμωνων και την γνώμη καθενός αιτιολογημένη, και να υπογράφεται από αυτούς. Αν κάποιος ή κάποιιοι από τους πραγματογνώμονες δεν παρουσιάζονται όταν γίνεται η πραγματογνωμοσύνη ή αρνούνται να υπογράψουν την έγγραφη γνωμοδότηση, αυτό σημειώνεται στη γνωμοδότηση.

Η έγγραφη γνωμοδότηση κατατίθεται από τους πραγματογνώμονες ή από εκείνον που εξουσιοδότησαν γι' αυτό στη γραμματεία του δικαστηρίου που τους διόρισε και συντάσσεται σχετική έκθεση.

Το δικαστήριο, αφού οι πραγματογνώμονες υποβάλουν την γνωμοδότησή τους, μπορεί να διατάξει να δοθούν γι' αυτήν διευκρινίσεις ή άλλες πληροφορίες, αν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Αρνηση ή Αποχή Πραγματογνώμονα να εκτελέσει τα Καθήκοντά του

Αν ο διορισμένος πραγματογνώμονας οφείλει να εκτελέσει τα καθήκοντα που του ανατέθηκαν και αρνηθεί αδικαιολόγητα ή παραλείψει οποτεδήποτε να τα εκτελέσει, εκτός από την υποχρέωσή του για αποζημίωση, καταδικάζεται χωρίς κλήτευση ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου, από το Δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση ή το Δικαστήριο ή το Δικαστή που τον διόρισε, στα δικαστικά έξοδα με τα οποία ο διάδικος που έκανε την αίτηση επιβαρύνεται εξαιτίας της αποχής ή της άρνησης του πραγματογνώμονα. Το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει αυτεπαγγέλτως και χρηματική ποινή στον πραγματογνώμονα αυτόν.

Εξαίρεση Πραγματογνώμονα

Οι πραγματογνώμονες μπορούν να ζητήσουν οι ίδιοι να εξαιρεθούν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- 1) αν είναι διάδικοι ή συνδέονται με έναν από τους διαδίκους ως συνδικαιούχοι, συνυπόχρεοι ή είναι υπόχρεοι σε Αποζημίωση ή έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον στη δίκη.
- 2) αν συνδέονται με κάποιο διάδικο σε ευθεία γραμμή, με συγγένεια εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή με υιοθεσία, αν είναι συγγενείς σε πλάγια γραμμή με συγγένεια εξ αίματος έως τον τέταρτο βαθμό ή με συγγένεια εξ αγχιστείας έως το δεύτερο βαθμό, αν είναι ή υπήρξαν σύζυγοι ή μνηστήρες ενός από τους διαδίκους.

3) αν είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, σε ευθεία γραμμή ή συνδέονται με υιοθεσία, ή είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή έως το δεύτερο βαθμό προσώπου, το οποίο παίρνει μισθό ή άλλη χορηγία με χρηματική αξία είτε για τις υπηρεσίες που παρέχει, είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο από φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή οποιασδήποτε μορφής εταιρία που έχουν άμεσο ή έμμεσο ιδιωτικό συμφέρον στην έκβαση της δίκης.

4) αν έχουν προκαλέσει ή προκαλούν υπόνοια μεροληψίας, ιδίως αν έχουν με κάποιο διάδικο ιδιαίτερη φιλία, ιδιαίτερες σχέσεις καθηκόντων ή εξάρτησης, έριδα ή έχθρα.

5) αν είναι δημόσιοι υπάλληλοι και η προϊσταμένη τους αρχή τους απαγόρευσε εγγράφως να ενεργήσουν την πραγματογνωμοσύνη για λόγους που αφορούν την υπηρεσία τους,

6) αν συντρέχει άλλος σπουδαίος λόγος.

Την εξαίρεση την προτείνει ο πραγματογνώμονας ή ένας από τους διαδίκους με γραπτή αίτηση που υποβάλλεται στο δικαστήριο ή στον εντεταλμένο δικαστή που διόρισε τους πραγματογνώμονες. **Η αίτηση κατατίθεται στην γραμματεία του δικαστηρίου μέσα σε πέντε (5) ημέρες από του κοινοποιήθηκε η απόφαση που διορίζει τους πραγματογνώμονες.** Αργότερα η αίτηση για εξαίρεση είναι απαράδεκτη, εκτός αν ο λόγος της εξαίρεσης προέκυψε κατόπιν.

Η αίτηση για εξαίρεση μπορεί να γίνει και με δήλωση στην γραμματεία του δικαστηρίου ή στον εντεταλμένο δικαστή που διορίζει τους πραγματογνώμονες και πρέπει να περιέχει τους λόγους της εξαίρεσης, αλλιώς είναι απαράδεκτη.

Η αίτηση για εξαίρεση εισάγεται για να συζητηθεί στο Δικαστήριο ή στον εντεταλμένο Δικαστή που διόρισε τους πραγματογνώμονες και δικάζεται κατά τη διαδικασία των Ασφαλιστικών Μέτρων. Όταν πρόκειται για πολυμελές δικαστήριο, τη δικάσιμο ορίζει ο πρόεδρος.

Αν η εξαίρεση γίνει δεκτή, το Δικαστήριο ή ο εντεταλμένος Δικαστής διορίζει με την ίδια απόφαση άλλον πραγματογνώμονα για να αντικαταστήσει εκείνον που εξαιρέθηκε.

Αντικατάσταση Πραγματογνώμονα

Το Δικαστήριο που διόρισε τους πραγματογνώμονες μπορεί να τους αντικαταστήσει για εύλογη αιτία με αίτηση των διαδίκων ή αυτεπαγγέλτως κατά τη διαδικασία των Ασφαλιστικών Μέτρων.

«**Εύλογη αιτία**», εφόσον ο νόμος δεν προσδιορίζει, μπορεί να είναι λόγω της ταυτότητας του νομικού λόγου, η περίπτωση εξαιρέσεως του πραγματογνώμονα, ή αποποίηση του διορισμού του ή αδυναμία διενέργειας απ' αυτόν της πραγματογνωμοσύνης για κάποιο αντικειμενικό λόγο, όπως συνταξιοδότηση, αυξημένες ανειλημμένες επαγγελματικές υποχρεώσεις ή λόγοι υγείας που εμποδίζουν τον πραγματογνώμονα να αποδεχτεί ή να φέρει σε πέρας την ανατεθείσα σε αυτόν πραγματογνωμοσύνη.

Επίσης έχει κριθεί ως εύλογη αιτία αντικατάστασης πραγματογνώμονα η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας για διενέργεια πραγματογνωμοσύνης και εν συνεχεία η

καθυστέρηση περάτωσης αυτής, χωρίς δικαιολογημένη αιτία, ή λόγω μη προσέλευσης του να ορκιστεί και να αναλάβει τα καθήκοντα του αν και κλήθηκε προς τούτο.

Εύλογη αιτία στο πρόσωπο του πραγματογνώμονα υφίσταται όταν στο πρόσωπο του συντρέχουν ορισμένα περιστατικά τα οποία δικαιολογούν την αντικατάσταση. Η ένταξη των περιστατικών στην έννοια της εύλογης αιτίας απόκειται στην κρίση του δικαστηρίου το οποίο ερευνά σε κάθε περίπτωση τα συγκεκριμένα περιστατικά που προβάλλονται.

Ο πραγματογνώμονας δεν νομιμοποιείται να αιτηθεί την αντικατάσταση του, την οποία μπορούν να επιβάλλουν μόνο οι διάδικοι ή και το Δικαστήριο (που διόρισε τον πραγματογνώμονα) αυτεπαγγέλτως.

Κατά την εκδίκαση της αίτησης αντικατάστασης είναι υποχρεωτικό να κλητευθούν όλοι οι διάδικοι είτε από τον επισπεύδοντα αιτούντα (οπότε καλείται και ο αντιδίκος), είτε από το δικαστήριο, όταν επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως.

Σε σχέση με το ζήτημα του χρόνου της αντικατάστασης του πραγματογνώμονα, η έλλειψη ρητής μνείας στο νόμο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αυτή μπορεί να επέλθει από το διορισμό του και πριν την ολοκλήρωση του έργου που κλήθηκε να επιτελέσει. Συνεπώς, δεν υφίσταται στάδιο αντικατάστασης μετά την περάτωση της πραγματογνωμοσύνης, η οποία επέρχεται από και με την υποβολή της σχετικής έκθεσης στο δικαστήριο, προκειμένου αυτό να προχωρήσει στην κατ' επανάληψη εκδίκαση της υπόθεσης.

Τέλος το Δικαστήριο ταυτοχρόνως με την αντικατάσταση διορίζει άλλον ή άλλους πραγματογνώμονες για την διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης καταρχήν από τον κατάλογο των πραγματογνωμόνων. Αν δεν υπάρχει κατάλογος ή δεν έχει συμπεριληφθεί η σχετική ειδικότητα του στον κατάλογο ή αν το δικαστήριο το κρίνει σκόπιμο, διορίζει το πρόσωπο που κρίνει κατάλληλο για το σκοπό αυτό. Η τυχόν δε εσφαλμένη κρίση του πραγματογνώμονα ή η μη λήψη από αυτόν υπόψη κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων, δεν καθιστά άκυρη την έκθεσή του, αφού στο δικαστήριο εναπόκειται να της αποδώσει την προσήκουσα αποδεικτική βαρύτητα ή να διατάξει επανάληψη ή συμπλήρωσή της ή νέα πραγματογνωμοσύνη.

Εάν αναζητάτε Δικηγόρο για την ανάθεση της υπόθεσής σας, προκειμένου να σας συμβουλευόμαστε υπεύθυνα και να σας υποδείξουμε τις ενδεδειγμένες ενέργειες για την επίλυση του προβλήματός σας, σας προσκαλούμε να επικοινωνήσετε μαζί μας καλώντας μας τηλεφωνικά ή αποστέλλοντάς μας σχετικό email στο info@sakellari.gr.

Σακελλάρη Πολυξένη

Δικηγόρος

Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στον τομέα του Αστικού, Αστικού Δικονομικού και Εργατικού Δικαίου

Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 6944878594

Email: info@sakellari.gr